

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓ HIVATAL

hová a dolgozatok
és előfizetési pénzek
küldendők:

Kolozsvár, Ref. Theologia,
2. számú lakás.

VASÁR NAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

AZ ERDÉLYI EV. REF. EGYHÁZKERÜLET „EGYHÁZI ÉRTEKEZLET“-E
TÁMOGATÁSÁVAL
SZERKESZTI:
NAGY KÁROLY
REF. THEOL. TANÁR.

Megjelenik minden vasárnap egy íven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona Negyedévre . . . 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára . 10 fillér.

Előfizetési felhívás.

Lapunk, a „Vasárnap“ nemsokára befejezi pályafutásának első negyedévét.

Azért indította meg erdélyi egyházkerületünk „Egyházi-Értekezlet“-e, mert érezte, hogy hűveinket ez uton is közelebb kell hoznunk egymáshoz, közös gondolatokkal közös nagy célok munkálására kell tömörítenünk.

Hitünket és egyházunkat külső és belső ellenségek egyformán ostromolják. Benn a lágy meleg hitközöny, öntudatlan tengődés, hamis próféták hitegetései sorvasztják egyházunk életét, tagjai erejét; kívül „tábort járnak körülöttünk a tiszta evangélium ellenségei“, kik e világ fegyvereivel támadnak ellenünk.

A védekezés egyik fegyveréül szolgál a „Vasárnap“ is. Ápolni az evangéliumi hitet, fejleszteni egyházas buzgóságunkat, védeni szent vallásunk igazát, növelni a keresztyén felebaráti szeretetet, terjeszteni a szabadelvű, öntudatos, egészséges protestáns gondolkozást és felvilágosodást, hűveink anyagi és szellemi haladását, lelki közösségét, elősegíteni a lélekben való egységet, a közös célok munkálására való tömörülést: ez célja, melyre munkált és a melyen munkálni fog jövőre is nem lankadó kitartással.

Az evangélium szabadságáért és diadaláért küzdünk De érezzük, hogy ez csak így érhető el,

ha az evangélium ereje betölti minden egyes embernek lelkét. Azért keressük fel az embereket otthonukban. Azért körünk helyet a „Vasárnap“ számára a családokban.

A „Vasárnap“ minden száma egy-egy sugárt visz a Jézus Krisztus boldogító, idéző, örök evangéliumából.

Munkásai nem nyereségre dolgoznak. Ingyen vettük, ingyen adjuk munkánkat az evangélium és anyaszentegyházunk diadaláért. Csak életet kérünk lapunk számára. Annyi anyagi jövedelmet, a mennyi a nyomtatás költségeire kell. Eddig még azzal sem rendelkezünk teljesen.

Bizalommal fordulunk azért egyházunk minden tagjához, lapunk minden olvasójához: támogatását ne vonja meg tőlünk, sőt lapunk terjesztése körül ismerősei körében minden lehető megtenni sziveskedjék.

Előfizetési ára ritka olcsó:

Egy egész évre 4 korona.

Egy fél évre 2 korona.

Egy negyed évre . . . 1 korona.

Az előfizetési pénzek Nagy Károly theol. tanár czimére küldendők Kolozsvár Ref. theologiai épület.

A Tiszteletes urak készséggel fogják közvetíteni a megrendelést. Mi pedig azon leszünk, hogy olvasóink megelégedését megnyerhessük.

A „Vasárnap“ szerkesztősége
és kiadóhivatala.

A „Vasárnap” mint missionárius.

A világon mindennek meg van a maga hivatása (missiója), rendeltetése, melyet a teremtő szent Isten élébe kitűzött. Legszentebb, legnemesebb hivatása az embernek van, kit Isten a maga képére és hasonlatosságára teremtett. Az embernek hivatása az, hogy Isten képét hordozza, hogy hasonlatos legyen a jó Istenhez. De miben lehet a gyarló ember hasonlatos az Istenhez? Hiszen az Isten mindenható, az ember pedig tehetetlen, gyöngé teremtés; az Isten mindenütt jelenvaló: az ember léte pedig szűk korlátok közé van szorítva; az Isten mindentudó: az emberben pedig csak rész szerint van az ismeret; az Isten véghetetlen szellem, az ember pedig véges. Hogyan lehet hát az ember hasonló az Istenhez, hiszen az ember mindenható, mindenütt jelenvaló, mindentudó, véghetetlen soha sem lehet? Ne feledjük azonban, hogy az isteni tulajdonságok között a legfőbb, a leglényegesebb: *a szeretet*. Az evangélium is azt tanítja, hogy: *«Isten a szeretet.»* A tökéletes, a résztvevő szeretet, aki az elsettet fölemeli, az elveszettet fölkeresi és boldoggá teszi; a közlékeny szeretet, a ki a maga tökéletes szeretetét kész egy bűnös emberi szívbe belhelyni; a könyörtülő szeretet, a ki a bűncit megbánó bűnösnek megbocsát és kegyelmébe fogadja. A szeretetben kell hasonlítani az Istenhez, ebben kell nekünk is tökéleteseknek lennünk. Ilyen értelemben mondja Jézus is örök igazságokat hirdető hegyi beszédében: *«legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes.»*

Az ember hivatása tehát: azzá lenni, amire Isten teremtette: Isten fiává, azaz: tökéletes emberré, «embernek fiává», a milyen Jézus Krisztus volt. Jézus Krisztust az Istennek benne lakozó tökéletes szeretete tette «Isten fiává», eszményi, tökéletes emberré. Hát mi hogyan lehetünk Isten fiai, valódi emberek? A felelet rá egyszerű: Jézus Krisztus által. Jézus Krisztus a mi tanító Mesterünk, Ő a mi példányképünk, mert *«nincsen senkiben másban idvesség, mert nem is adatott, emberek között, ég alatt más név, ki által kellene nekünk megtartatnunk.»* Jézus Krisztus a mi Mesterünk! Menjünk Ő hozzá, ülünk az Ő lábaihoz és hallgassuk az Ő ajkairól az életnek és idvességnek tudományát, a szeretetnek és békességnek evangéliumát. Jézus Krisztus a mi példányképünk! Menjünk, rakjuk le a világnak nyomasztó gondjait, átkos terheit, vegyük fel az Ő gyönyörűséges terhét, az Ő édes igáját: *kövessük Őt*: szeressük az Istenet teljes szívünkkel, teljes lelkünkkel; szeressük embertársainkat, mint önmagunkat; szeressük még ellenségeinket is, áldjuk azokat, akik minket átkoznak, tegyük jót azokkal, akik minket gyűlölnék, imádkozzunk azokért, akik minket háborgatnak és kergetnek! Ez az idvességnek tudománya, ez az életnek útja.

Miért boldogtalanok az emberek? És miért van a világon annyi bűn? Azért, mert nem hallgatják, nem is olvassák és nem is követik a Krisztust. Krisztus követése nélkül pedig nincs boldogság, nincs erény, nincs keresztyénség. Evangélium szerint reformált egyházunknak célja éppen az, hogy az embereket Krisztushoz vezesse,

TÁRCSA

A tószögi mester.

A szabadságharc gyászos bukása után Koroknai Jeremiás üldözői elől Tószögre menekült az egyszerű földmives nép közé s aztán végképen is ott maradt tanítónak

Hej! . . . régi dal — régi dal — régi szegénységről! . . . De tudja Isten, még is ez a régi szegénység sok tekintetben a mi méltó dicsekédésünk tárgya, mert a szegénység tanít meg tenni igazán, dolgozni kötelességhűen, s végezni a reánk bízottakat lelkiismeretesen. Az olyan szegény ekklésiába is, mint Tószög nem igen akadt abban az időben sem okleveles tanító, örültek tehát, ha önként ajánlkozott valaki, ki az írás-olvasás mesterségében járatos volt.

Koroknai Jeremiás pedig szívesen vállalkozott, hogy csekély fizetésért Tószög reményteljes sarjait vallásos buzgóságban derék református egyháztagokká és jó hazafiakká nevelje, hiszen ebben áll egyházunk és hazánk gazdagsága. Játszva tanított. Arany abc., zsoltár, káté, meg a hármias kis tükör — egyebet még akkor nem igen tanítottak — ment az ő iskolájában, mint a

karika csapás. Szombaton délutánoként aztán mikor az egész iskola végig mondta az arany ábécét, meg elénekelgette a másnapi templomi énekeket a tágas udvaron játszottak a gyérmek: egy-egy tojás beszolgáltatása után. Ismerte minden gyermek természetét szokását s úgy hozzá fért között a durcás vad s kevésbé fogékony gyermek észéhez is, hogy iskolájában kivétel nélkül tudott mindenki minden lezcéjt. Nagyon szerette Koroknai uram a kádencziákat, mindenre tudott rigmust mondani s a fogékony gyermek ész az ékes kádencziával könnyen sajátítá el a benne rejlő tudományt is.

*Három lábon jár az n
Az n csak kettőn megyen*

s a gyermek könnyen különböztette meg a két betűt s örömmel tanult. Hanem azért megtörtént az is, hogy midőn a helyes írás szabályait oktatta ily módon:

*Két l-el írjuk azt, hogy «áll»
Mert az ember két lábon jár*

a tudomány szomjas ficzkó azt felelte rá, hogy ül, ezt négy l-el írják, mert az ember négy lábú széken ül. Jeremiás mester azonban nem jött za-

az ő követésére buzdítsa s általa boldogokká tegye. Templomainkban a Krisztus evangéliumát, a szeretet vallását prédikáljuk, de nem azért, hogy kötelességünket imigy-ámtyu leőröljük; hanem azért, hogy építsünk a szivekben, lelkekben egy új világot: az Istennek országát, a szeretetnek világát. Az iskolákban is arra törekszünk, hogy a fogékony gyermeki, ifjúi lelkeket megtermékenyítsük krisztusi igazságokkal. Fájdalom azonban, korunkban oly nagy a vallás iránti közöny, sőt hitetlenség, oly nagy az erkölcsi romlottság, hogy nem elég a gyógyszer csak a templomban és az iskolában nyújtani: be kell azt vinni a társadalomba, a házakba, a családokba. A «Vasárnap» ezt a szép és áldásos missziót, ezt a nemes munkát teljesíti: hirdeti a Krisztus evangéliumát a házakban, a családokban, hogy azok is, akik távolság, vagy más akadály miatt templomba nem járhatnak rendesen: otthon is megtalálják lelküknek táplálékát, vigaszát, orvosságát. Így lesz a «Vasárnap» missionárius. Missionárius, aki a legszebb missziót teljesíti ott, a hol befogadják, a hol olvasgatják. *Nekünk lelkipásztoroknak mindent el kell követnünk, hogy ez a lap, hiveink között elterjedjen*, mert ez nagy segítségünkre lesz az igehirdetésben, a lelkek építésében. Főleg a körlelkészségekben, a hol a hivek nagyon szét vannak szórva, távol a templomtól, a lelkipásztortól, megbecsülhetetlen szolgálatot teljesít egy ilyen evangéliumi szellemben szerkesztett újság. *Milyen üdvös dolog lenne, ha tehetősebb egyházközségek szegény sorsu hiveik számára néhány példányt rendelnének s azokat ingyen osztogatnák ki közöttük!* Ha a keresztyéni szeretet

mai napság, nagyobb városainkban, ingyen kenyéret osztogat az éhezőknek: milyen jó lenne, ha a lelki kenyéret is ingyen adhatnók a mi szegénysorsu hiveinknek!

Üdvözlöm a «Vasárnapot», mint munkatársat abban a szent munkában, a melyre minket evangélium szerint reformált lelkipásztorokat az Úr elhívott. S minő magasztos munka, milyen fontos missio ez: meggyógyítani az egyént, az embert a legveszedelmesebb betegségtől: a bűntől; levenni a vakok szemeiről a hályagot, hogy tisztán lássanak, hogy lássák a célt, a melyet Isten elénkbe kitűzött s szent fia, az Úr Jézus Krisztus megvalósított; megnyitani a siketeknek fülét, hogy meghallják a Krisztus életre serkentő szavát; megszabadítani a fogoly lelkeket a hitetlenségnek és vakhitnek, a vallás iránti közönytől és babonának, tudatlanságnak és tévelygésnek rabbilincseitől; bekötözgetni azokat az elmérgezedett, fájó sebeket, a melyekből családi, társadalmi és nemzeti életünk vérzik; küzdeni haladásunk, emberi üdvösségünk, édes hazánk legnagyobb ellenségei: a hamis próféták, a báránybőrbe öltözött farkasok, a lelki sötétségnek fejedelmei, legiói ellen, kik meghamisítják a Krisztus evangéliumát, kik maguknak isteni jogokat követelnek, kik hizelgő, mézes-mázos szavakkal, pokoli hazugságokkal, világi fényvel és gazdagsággal halászszerűen a könnyen hívő, tudatlan lelkeket s komédiába való dolgokkal bolondítják a népet; lerántani az álszenteskedésnek álarczát a farizeusokról; fölemelni, a Jézus nevében, a bűneit töredelmesen megbánó bűnöst a porból mondván: a te hited megtartott tégedet, letörölni a sirók-

varba erre sem, hanem hosszú pipaszárjával rá huzott egyet a gyerek ülő részére ilyen kádenczia mellett:

*Úl csak egy l-el irandó
Bizonytja Bodó Palkó.*

A kádencziákat azonban nemcsak az iskolában, hanem az életben használta is mindenütt. Tréfás jókedvű ember lévén majd mindig versben beszélt. Halotti tor, disznó tor, kaláka, lakadalom, névnap nem mult el nála nélkül. Sirt a sirókkal, örült az örülőkkel s kifogyhatlan rigmusaival hol könnyeket fakasztott, hol meg kacajra gerjeszté hallgatóit. Bucsuztatni pedig úgy tudott, hogy talán még az istenben boldogult is sirt egy sort rajta — ez azonban nem bizonyos — hanem már az szent igaz, hogy a komámaszonyok három napig is el-elsirdogáltak egy-egy reájok vonatkozó rigmuson.

Kádenczia szokásának azonban az eklklésia vette egyszer hasznát.

Tószög ott épült a Latorca mocsarai között egy dombon, körülvéve mindenfelől tavakkal, patakokkal s bizony megesett néha, kivált ősszel-tavasszal, hogy a rengeteg víz miatt csak a madár mehetett be a faluba. A nép szegény volt, de elégedett, józan életű, munkás s talán azért, mert a fenyegető árvizek miatt mindig isten kezébe

gondolta magát, Istenben vetette minden bizodal-mát: buzgó vallásos nép volt, de a tehetetlenség miatt papot bizony nem tarthatott, pedig ez volt a becsületes jó nép minden óhajta. No de Isten azt is rendelt nekik.

Egyszer meghalt a földesur, az öreg Szerencsy s Sándor fia Tószögre költözött gazdálkodni s a mint egykor elkövetkezett Sándor napja Jeremiás mester magához hivatta Tószög érdemes előljáróit s ment velök Sándort köszönteni.

Sok vendég gyült már akkor össze Szerencsy Sándornál, ott volt a megye főnök is egy jámbor cseh ember, ki nem tudni mi okból — mi okból nem, elrendelte, hogy a Jeremiás mester által használt temető még be nem temetett részét ezentul a község használja.

A község pedig más legelő hiányában disznókat legeltetett rajta. Jeremiás mesternek fájt ez az igazságtalanság, de nem tehetett semmit ellene

A mint a tószögi előljárók megálltak Szerencsy Sándor ur előtt Jeremiás mester olyan szép köszöntőt mondott — most nem kádencziázott — hogy gyönyörűség volt hallgatni s mindenkit meglepett a lelkes köszöntő. Csak a megye főnök lépett gúnyosan Jeremiás mesterhez, megveregette vállát: «szép volt mester ur, de én ezt a kádencziát vártam:

nak könnyeit; kielégíteni az igazságot éhezöket és szomjazókat; bátorítani, vigasztalni az igazságért szenvedőket, szóval: építeni Istennek országát s általa a mi földi hazánkat! Ime, ezt a missiot, ezt a munkát végzi, teljesíti a «Vasárnap» is — a názárethbeli Jézus Krisztus nevében és nevével! Vajha minden sorát, minden szavát, minden betűjét a szent lélek diktálná, Krisztusnak megelevenítő szelleme hatná át, hogy nyomában támadjon új, istenes élet a szívben, a családban, az anyaszentegyházban! Hadd szólhatnánk így: imé, a vakok látnak, a siketek hallanak, a sánták járnak, a halottak föltámadnak; mert a szegényeknek az evangélium prédikáltatik templomokban és iskolákban, kunyhókban és palotákban, mindenütt, mindenütt!

Zsigmond Károly.

Egy sötét erdőben . . .

*Egy sötét erdőben sivatag mocsár van,
Kietlen, elhagyott, félelmesen sivár.
Vándor elkerüli még messzi határban,
Nem száll arra felé a vándorló madár.*

*Csak az áldott jó nap, az mosolyog rája
Sugárözönt hintve a büzhőd, zöld tóra,
S a mocsár öléből a meleg sugárra
Felüti kis fejét egy hófehér róssa.*

*Dombon fekszik Tószög falva
Alatta joly a Latorca
Lakik abba sok nagy harcsa
Az Urat az Isten tartsa!*

— A temetőt disznó turja — kádencziáz hirtelen a mester.

No, volt nevetés, meg taps, a jó kedv általános lett, még a megye főnök is kaczagot, de még is biztatta Jeremiás mestert, hogy többé nem turja disznó a temetőt, hanem használja ő továbbra is. Szerencsy Sándornak pedig annyira megtetszett a kádencziás mester, hogy ünnepélyesen megígérte, miszerint a tószögi nemes ekklezsiának adományozni fog papi és tanítói javadalmazásul 50 hold földet, meg egy belsőséget. a községnek pedig alkalmas disznó legelőt

Jeremiás mestert örömebe ismét elővette kádencziás kedve, nagyot ugrott mondván:

*Ucczu te! . . . kurátor koma!
Vezesse protokolumba!*

Egy év múlva az új pappal mentek Sándort köszönteni.

Pazar Kálmán.

*Égre néz a róssa, hálásan, nevetve,
Újában a napot oly híven követi,
Virulni egyedül csak néki szeretne,
Mintha tudná, létét kinek köszönheti.*

*A bűn fertőjében vonagló lelkeket
Ép így emeli jel az Úrnak kegyelme.
Megtisztítja őket, mert örök szeretet,
S fiakká fogadja, keblére öltve.*

*Óh, te égi szent hit! Szeretettől szítva
Mely üdvre hívogatsz csodálatosképen,
Vezess megtérésre, bűn bánást tanítva.
Vess nekünk világot a bűn fertőjében!*

*Hogy hozzád, Istenünk, jó Atyánk, elérve,
Emelhessük bátran könnyes szemünk Terád,
Hogy csak Tiéd legyünk, Téged áldva, félve,
Téged kövessünk, ki új éltünk is adád.*

Koch-Westerhove után németből.

R. L.

A jezsuita rend.

A mi magyar hazánkban, különösen a nagy bőjti időszak alatt, nyugodtan járnak és gyóntatnak a jezsuita atyák: addig Spanyolországban, hol Loyola Ignácznak a jezsuita rend atyamestereinek bölcsője ringott, a mosolygó, kék ég gyászba kezdett borulni felettük. Intézeiteket megostromolják, kövel dobálják, felgyújtják, s szüntelen azt kiabálják: le a jezsuitákkal! halál a jezsuitákra!

S mindezt cselekszi a nép. Az a nép, melyet századokon át járszalagon vezettek, hogy a saját lábán járni meg ne tanuljon. Az a nép, melynek szemét bekötte tartották, hogy ne láthassa a világozágnak, a szabadságnak áldott napját, mely az Isten országában ragyog le rája, hanem maradjon továbbra is szolgál, a római pápának engedelmes szolgálója. Az a nép, melyet a jezsuita rend kiszípolozott, koldusbotra juttatott.

Nem sokkal van jobb dolguk a jezsuitáknak a szomszédos Ausztriában sem, pedig ezen országban szintén erős, hatalmas a katolikus egyház, s így természetesen a jezsuitáknak is nagy szabadságuk van. S mégis, talán éppen a tulságos jezsuita szabadság miatt, a reformáció nagyon kezdett hódítani Ausztriában, úgy hogy pár év lefolyása alatt 15–20 ezeren léptek ki a kath. egyházból.

Az evangéliumi szabadság napja kezd fel-sütöni mindenfelé. Ennek a napnak tüze — és nem földi tűz fogja majd felgyújtani és elperzselni magát a jezsuita rendet, melynek szervezetét röviden megismertetjük, hogy annál jobban megérthessük a jezsuita ellenes mozgalmak okát és hogy lássuk mit használnak a vallásnak, mit az emberiségnek a jezsuiták?

A jezsuita rendet Loyola Ignác nevű, spa-

nyol származásu egyén alapította, ki előbb katona volt a Katholikus Ferdinánd hadsergében. Egy háboruban, 1521-ben sulyosan megsebesülvén, a kórházba került, s ott a szentek történetét olvasgatva: fogadást tett, hogyha az Isten egészségét helyreállítja, egész életét az ő dicsőségére fogja szentelni. Hogy fogadását beválthassa, sok tanulás után, egy oly társaság alapítását határozta el, mely vele együtt csupán erre a célra törekszik. Álmodt látott — úgy mondják és azt álmodta, hogy az Istennek is tetszik ez a dolog, s az általa alapítandó társaság védelmét

éppen az ő szent fiára, Jézusra bízta. Innen «Jézus társaságának» nevezte el a megalapított rendet vagy társulatot.

De, mert Loyola is, mint jó katolikus azt a hitet vallá, hogy Istennek helytartója e földön a római pápa: mi természetesebb, mint az, hogy az egész «Jézus-társaság» tulajdonképpen a pápaság emelésére, annak — és nem az Istennek — dicsőségére irányult. Így aztán III. Pál pápa, 1540-ben, kész örömet erősítette meg a rend alapszabályait, de egyelőre csak 60 taggal.

Az alapszabályok szerint, a társaság élén a főnök áll, kinek még öt tanácsadója van. Első főnöke maga az alapító, Loyola volt. A főnökben minden tagnak magát a Jézus Krisztust kell nézni. Különb, a társaság négy osztályból áll, de csak a negyedik osztálybeliek a tulajdonképpeni jezsuiták. A rendbe csak szép külsejű, éptestű és tehetőséges ifjakat vesznek fel, a kik két évi szigorú, próba idő után, három fogadalmat tesznek le u. m. *szegénység, szűziesség és engedelmség.* Ezután még 10—15 évig tanulnak, hogy a különféle tudomány ágakban mind otthonosak legyenek. A harmadik osztálybeliek már megkezdik a nyilvános életben való szereplést: prédikálnak, gyónatnak, tanítanak stb. A kik magukat itt kiténtetik és kiváló tehetséggel bírnak, azok léphetnek be csupán a negyedik osztályba, mikor még az

előbbi három fogadalom mellett, arra is megesküsznek, hogy a római pápa iránt feltétlen engedelmséggel viseltetnek és az igaz(?) katolikus hitet az eretnekek (értsd protestánsok) között terjesztik.

Nem létezik a föld kerektségén társaság, mely a maga célját akkora önmegtagadással szolgálná, mint a jezsuita rend. A jezsuitában nincs semmi egyéni akarat, egyéni vélemény; hanem, minden emberi érzelem, gondolat és akarat az egyetemes, fő célnak van alá rendelve, még akkor is, ha azzal ellenkeznek. A jezsuita előtt ismeretlen a szülő, a testvér, a felebarát; de, sőt ismeretlen a *haza szent neve* is. Nekik csak a rendet, a pápát szabad szeretniök, házájuk pedig széles e világ!

Abban pedig, hogy a céljt milyen módon, s micsoda eszközökkel érhetik el: egyáltalában nem válogatósok. Innen van, hogy a jezsuita erkölctan, homlok egyenest ellenkezik a keresztyén erkölctannal. Nevezetesen, a jezsuita erkölctan megengedi, hogy az ember törvénybe ütköző cselekedetet végezzen. pl. embert öljön, ha ezt egy nemes cél érdekében követte el. Jezuista nyelven ezt úgy mondják, hogy a cél szentesíti az eszközt. Azt is tanítják, hogy az ember ígérhet esküdhethet, beszélhet bármit, de ha ugyanakkor másra gondolt: esküje, be nem váltott ígérete, nem képez bűnös cselekedetet.

Természetes, hogy a nemes cél és a hátsó gondolat soha se más, mint a pápaság világi uralomra juttatása, E tekintetben pedig igen nagy szolgálatokat is tettek a pápaságnak. Viszont, a pápák olyan szabadságot adtak nekik, minövel még a püspökök sem bírnak; mert a jezsuitáknak szabadságukban áll bárhol, bárminemű papi szolgálatot végezni, a nélkül, hogy arra különösebb engedélyt kellene kérniök a helybeli plebánostól vagy püspöktől.

Az eretnekek térítgetése mellett, legfőbb

A harezoló burnók.

gondjukat képezte eleitől fogva az ifjuság nevelése. De itt is arra ügyelnek, hogy a tehetségebb, előkelőbb szülők gyermekeit nyerjék meg a rendnek. Sok protestáns szülő vesztette el már gyermekét a jezsuita befolyás miatt.

Rendkívüli ügyességük, kétszínű, sima modoruk által, mint gyontató papok könnyen bejuttattak az államférfiak, az uralkodók családjába. Kifürkészték a legnagyobb titkokat, a miből aztán sok helyt felbomlott a családi boldogság, kitért a háboru, s a Jézus nevében folyt a vér. Európában nem volt egyetlen egy ország sem, melybe a jezsuiták be ne fészkeltek volna magukat, s fel ne forgatták volna az állami életet. S hogy a protestánsok annyit üldöztek, az is első sorban a jezsuitáknak tulajdonítható. Hazánkba Oláh Miklós, esztergomi érsek hozta be először a jezsuitákat 1561-ben. Az erdélyi részekbe pedig Báthory István erdélyi fejedelem hívta be, de innen már 1588-ban ki is űztek.

Miután minden országban sok panasz merült fel a jezsuiták ellen, s már nagyon el is hatalmasodtak: XIV Kelemen pápa 1773-ban felszolta a rendet. De csak kevés ideig tartott ezen állapot, mert VII. Pius 1814-ben újra visszaállította Magyarországra *Sczitovszky* hercegprímás hozta be újra 1853-ban, s azóta létszámban, földi javakban megszorodva, szabadon űzik a lélek halászatot — az Istennek dicsőségére!

Mit csinálnak a jezsuiták?

Lapunk mai számának előbbi cikkelye elmondja a jezsuita rend alapításának történetét, ismerteti a rend szervezetét, erkölcs tanát, mely minden egyéb, csak nem a Jézus tanítása, daczára, hogy a rend Jézusról nevezte el magát.

Ezen cikkelyünknek, mintegy kiegészítése képpen, megismertetjük röviden olvasóinkkal, *Palóczy* Lászlónak, a nagyhirű borsodi követnek, az 1840. évi országgyűlésen a jezsuitákról mondott, kitünő beszédét. Arról tanácskoztak a követek, hogy a jezsuitákat befogadják-e ismét az országba vagy ne? *Palóczy* László ez ellen beszélt, hogy ne fogadják be, mert ha befogadják, «az egyiptomi tiz csapásnál veszedelmesebb embereket fogadnak be.»

E kitünő beszéd csak rövid kivonatából is megláthatjuk, hogy kik azok a jezsuiták és mit csinálnak?

A jezsuita rend eltörlése.

Mielőtt a veszprémi káptalan követének némi mondásaira felelnék, — mondja *Palóczy* feleljen meg azon követ nekem elébb arra, hogy mivel XIV. Kelemen pápa 1773-ik évben eltörlötte, VII. Pius pápa pedig 1814-ben visszaállította a Jezuítákat; e két cselekedet pedig egymással szembeeszkve ellenkezik s egyik vagy másik Pápa bizonyosan hibázott, a kettő közül

tehát valljon melyik hibázott? De, vigyázzon, hogy e kérdésre. mint pápista ember, mit felel? . . . Bármint mentse a veszprémi káptalan követe a Jezuítákat, én arra csak annyit felelek: hogy a mely szerzetet épen a R. Catholicus fejedelmek és országok sürgetésére törlött el a Pápa, azon szerzet tiszta és ártatlan csakugyan nem lehet!

A sirból feljáró lelkek . . .

A kalocsai káptalan követe a Jezuíták melletti felszólalása közben azon kifejezéssel élén, hogy az ő tölöki félelem, csak rémképektől üres félelem, a szülő tul van ugyan minden babona és kísértet hívésen, de mivel a köznép száján — «a sirjából feljáró halott» mondatik kísértetnek, — a Jezuítákra, kik már egyszer meghaltak, de sirjukból kibuva, ismét feljárnak, a kísértet és rémkép nevezet is rájuk illik.

A királyok jóságát hogy hálálták meg a jezsuiták?

II. Ferdinánd német császár és magyar király rendkívül szerette a Jezuítákat mert hiszen ki ne tudná azt a Historiából, hogy II. Ferdinánd egykor azt mondta, hogy ő, ha az utczán menve, hirtelen és egyszerre két angyalra és két Jezuítára bukkanna, nagy kérdés előtte, hogy melyiknek köszönne. Hogy hálálták ezt meg a Jezuíták? Ugy, hogy mindig nehezteltek ők a Csehekre rávettek tehát az őket oly forrón szerető II. Ferdinándot, hogy a cseheken álljon bosszút és II. Ferdinánd a csehek ugynevezett «Majestáts Brifjét», — mely hasonló volt a magyar arany Bullához, ketté hasította. Ebből a Jezuita tanácsból eredett azon 30 éves háboru, melyben II. Ferdinándnak is élete és trónja nem egyszer végveszélyben forgott s a szép Németországnak romjai vérben és könnyekben uszáltak

III Ferdinánd szinte igen szerette őket s ennek mit tanácsoltak? Azt, hogy mikor Rákóczi, akkor Erdélyi Fejedelem, Báthory Zsófiával tartotta menyegzőjét, mint szokás a fejedelmeknél, III. Ferdinánd elküldte hozzá követnek a váci püspököt, hogy szerencsét kívánjon házasságához. Rákóczi a Törökök ellen panaszkodó Püspöknek azt mondta, az egész bajnak maga Ferdinánd az oka, ne nyomorgassa a magyarországi protestánsokat, adja vissza azoknak törvényes jussait, ő azon egyedüli feltétel alatt 3 év alatt kinyomja a Törököt az országból, mert seregeit a császári sereggel egyesíteni kész!

Mit mondtak erre a III. Ferdinánd udvarában lakott Jezuíták? Azt, hogy nagy nyögök és ostorok ugyan a Törökök Magyarországon; de még nagyobb pestisek a protestánsok s ezekkel összefogni nem lehet! Ezen Jezuita tanácsnak következtése pedig az lett, hogy a Törökök járma alatt az ország nagyobb része, kivált a szép rész tul a Dunán, továbbá is csak nyögött.

Első Leopold alatt szintén arany idejük volt a Jezuítáknak! Hogy hálálták meg ezt?! - Ugy;

hogyan a spanyol koronát, mely Leopoldot illette volna, titkon a bigott XIV, Lajos francia király kezére játszották. E miatt kiűtött a spanyol örökösödési háború. melynek vége az lett, hogy a Felső-Ausztriai ház, az Utrechti békében, a spanyol koronát örökre elvesztette.

Egy pár kérdés és felelet.

Kik voltak azok, kik az egyenetlenkedés, pártokra szakadás és üldözés tüzét, mindig fűtték a világon? Felelet: a Jezsuiták! Kik voltak azok, kik más mindenneknek érdekeit önérdekeiknek subordinálták (alárendelték)? Felelet: a Jezsuiták! Kik voltak azok, kik ama legrettenetesebb vétet, melyet csak kimondani is irtóztató. — úgy mint a királygyilkosságot — itten-ottan törvényesnek mondták s tanították? Felelet: a Jezsuiták! Kik voltak, kik igen könnyen megmutatták azt, ha céljukra szükséges volt s amaz ismeretes Jezsuita maxima: «Finis sanctificat media» (a cél szentesíti az eszközt) úgy kívánta: hogy a vétek virtus, a virtus vétek? Felelet: a Jezsuiták! Olvassa meg kinek tetszik e részben Melegrida, Marianna és Busenbaum Jezsuitáknak nyomtatva kijött munkáikat, s mind ezekről meggyőződhetik.

Bizony kemény, de igaz beszéd volt, a mit Palóczy László a jezsuitákról elmondott. Sokszor el kellene ezt mondani, hogy a világ egészen megismerje és a szerint ítélje meg őket. Eljő még ezen idő is!

S s.

Egyházi élet.

As elmúlt márczius 15-iki ünnepélyek lefolyásáról való tudósításokból azt az öröndetes tapasztalást szereztük, hogy országszerte mi protestánsok voltunk az ünnepélyek leglelkesebb munkásai. Református papjaink, tanáraink, tanítóink, ifjuságunk előljártak mindenhütt e napnak kegyeletos megünneplésében. Kezessége ez annak, hogy az ilyen ünnepélyeken a hazafias lelkesedést vallásos melegség, élő hit, a Gondviselés iránti hála hatotta át. Egyben újabb bizonyítéka annak, hogy a magyar nemzetben a szabad haladás leghűbb apostolai a mi egyházunk fiai. S jutalmunk érte? Olyanok vagyunk, mint a »Jehova szenvedő szolgálója«, kinek szenvedéseiről és magas hivatásáról Ezsaiás próféta szól, a kik midőn panasz nélkül szenvednek, megnyitják a vakoknak szeméit, kihozzák a foglyokat a börtönből és a sötétségben ülő népnek világosságai. (Ezsaiás 49 rész) Mi lenne Magyarországból, ha a reformáció hiveinek hazafiságát Róma szolgálai teljesen elfojthatnák?! Isten óvja hazánkat s tartsa meg számára az evangelium világosságát!

Kendi-lónai egyházunk szerény, de buzgó papja Nagy Imre is keresztülvitte egyházközségében az egyháztársadalmi szervezkedést. A csa-

ládtyák köre mellett szervezve van a mindkét nembeli ifjuság is, felolvasások, egyházi éneklés, templomjárás, megfelelő szórakozások szépen egészítik ki egymást. A buzgó lelkésznek anyagi és erkölcsi hatalmas támaszai gr. Teleki Miksáné és leánya Emma grófnő. A nemes grófnők egy vetítő készüléket is ajándékoztak az ifjuságnak, melyen mindenféle alkalmi képek bemutathatók. Márczius 15-én is nagy hatással használtatott ez. A kegyes grófnők maguk is rendszeres részt vesznek udvaruk egész személyzetével az egyházi és ifjusági estélyeken és ünnepélyeken. Isten áldása legyen rajtuk és a nemes munkán! A követendő példa világol!

Keresztes háború. A sötét középkor réme, a vallásháború fenyegeti hazánkat. A jezsuiták és apácák által elhintett magvak kezdik teremni szomorú gyümölcseiket. A pápisták mindent hatalmukba akarnak keríteni. Most az iskolákért s első sorban a budapesti magyar királyi állami tudományegyetemért foly a harc. A pápistaság jelvényét — a keresztet akarják uralomra juttatni benne, hogy nyomában a pápista türelmetlenség, sötétség, babona fészkelje be magát a tudományok hajlékába is; hogy nemsokára aztán ne legyen szabad ott egyebet tanítani, mint a mit a pápa engedélyez. A néppárt azon követelését, hogy a keresztet minden tanteremben kifüggeszték a közoktatási miniszter és az országgyűlés visszautasította. Akkor azt jósolták »a sötétség lovagjai«, hogy kitudi azt majd maga az ifjuság. A jóslat e héten betelt. Alattomban, lopva, kabátjaik alatt keresztet loptak be az egyetemre s kitűggesztették a tantermekben. Lett ebből nagy riadalom a »keresztesek« és »keresztelenek« közt. Egy kis parázs verekedés is keletkezett. Az egyetemi tanács bezáratta pár napra az egyetemet, leszedette a keresztet s most keresik a tetteseket. »A keresztény (pápista) ifjak egyesülete« tagjai most testületileg akarnak előállni, hogy sokan levén, büntethetők ne legyenek. Ime a katolikus ifjusági egyleteknek sikerei! Most úgy akarják feltüntetni a dolgot, hogy csak a zsidók ellen irányult a tüntetés. Valjon a protestáns ifjak felülnek-e e jezsuitáskodó képmutatásnak? Nem hisszük, hogy megtévelyedjenek! Isten óvja hazánkat új »keresztes-háboruktól.« Hanem az idők csakugyan gonoszak. Legyünk éberek és vigyázók!

Mai képünkhöz.

Azt az egyenetlen harcot, melyet a kis búr nemzet folytat Dél-Áfrikában a bur országok aranybányáira éhes hatalmas angol nemzet ellen, nem ok nélkül hasonlítják a magyar nemzet 1849-iki küzdelméhez. Ha a férfi a harctérre ment: az asszony szánt, vet, gazdálkodik. S ha a férfi elesett: a kihullott fegyvert kezéből átveszi az asszony, leány s megy a táborba győzni vagy meghalni. Nálunk is történt ehhez hasonló eset;

ez ismétlődik most a buroknál is. Képünk a harcza menő búr asszonyokat ábrázolja. Az ellenségre nézve «öldöklő-angyalok» e nők, a házára, sebesültjeikre nézve «védő-, őrző-angyalok». Hitért s hazáért hős lesz a gyöngye asszony is. Emeljük kalapot előttük!

Vegyes hírek.

Lapunk előbbi két számának szerkesztését *Biró Sándor* kolozsvári h. vallástanár és *Vajda Ferencz* szász-lónai lelkész aai voltak szívesek teljesíteni míg a szerkesztőt apósa Sylvester Domokos temetése és ott kapott betegsége hosszabb ideig távol tartotta Kolozsvártól. E helyen is szíves köszönetünket nyilvánítjuk nekik buzgó munkájukért.

Molnár Albert theol. tanár, egyházkerületi értekezletünk érdemes egyházi elnöke súlyos gyomorbetegségben hirtelen veszélyesen megbetegedett. A hirtelen szükségessé vált operációra a helybeli Vereskereszt-kórházba szállították. Az operációt csütörtökön végezték sikeresen az orvosok. Isten óvja drága életét egyházunk e nemes munkásának!

Éhínség ütött ki Bereg megyének Unggal határos községében. A mi készletük volt, felemésztették s már a mult hónapban szánandó helyzetbe jutottak. A főszolgabíró jelentésvétel után a járásorvossal a helyszínére ment, hol borzasztó nyomor tárult szeméi elé. Sok házban rendkívüli kinok közt fetrengtek a lakók rongyaikon, megdöbentő képét nyújtva a nyomoruságnak. *Éhtifusz dühög a nép között.* Sokan, a kik még jární tudnak, örülten futkosnak az utcán és segítségért könyörögnek. A főszolgabíró Egán Edéhez a felvidék kormánybiztosához és a főispánhoz fordult gyors és hathatós támogatásáért.

A munka nélküliek. Budapesten nagyon sok ember van, a ki szeretne dolgozni, de nem kap munkát. Ezeknek a munkanélküli embereknek egy küldöttsége tisztelgett a napokban a miniszterelnöknél és kérte, hogy adjon nekik munkát, mert ők dolgozni akarnak. A miniszterelnök azzal biztatta, hogy ne busuljanak, mert az állam közelebről sok munkához kezd és ott mind alkalmazni fogják őket. A munka-közvetítő intézet már eddig is 22 ezer embert állított munkába.

Tissa István gróf, e hó elején felolvasást tartott a budapesti ref. ifjúsági egyesületben. Felolvasásának tárgya: *a vallás, az élet küzdelmeiben,* volt. Szép dolog, hogy a főurak is foglalkoznak a vallással, s az egyházi élettel. Sokan példát vehetnének tőle a nagy urak és a kisebb urak közül is!

A szász-lónai hási ipar tanfolyam igen szép eredménnyel végződött. Beiratkozott volt a tanfolyamra 30 növendék, legények és fiatal házasok. Mindannyian szorgalmasan látogatták a tanfolyamot s így igen szép eredményt értek el

a faragászatban. Készítettek ugyanis: 2 igás szerket, teljesen felszerelve, 2 boronát, 4 drb. jármat, 6 drb. kasza nyelet, 30 drb. villát, 8 drb. löcsöt, 22 drb. gereblyét, 4 drb. tézsolafőt, 3 drb. feszítőt — mely a szőrésnél használtatik, 1 drb. tézsolát, 4 drb. rudfőt és 10 drb. sétatálcát, melyeken a kézügyességi munka nyert kifejezést. A hat hetes tanfolyam alatt, különösen 10 egyén vált ki, a kik képesek mindenféle gazdasági szerszámot megkésztíteni, ugyannyira, hogy szükség esetén, megkereshetnék napi kenyerüket. Ez igaz, hogy nem vallásos munka, de a helyes vallásos gondolkodásnak a kifolyása. Annak a felfogásnak, melynek jelszava ez: imádkozz és dolgozz!

Szerkesztői üzenetek.

Előfizetőinknek és lelkésztársainknak. *Lapunk következő számmal befejezi az első negyedévet. Ezzel lejár azok előfizetése, kik 1 koronával egy negyedévre küldték be az előfizetést. Az ilyeneket szívesen kérjük, hogy előfizetésüket megújítani siessenek. Különösen kérjük lelkésztársainkat, hogy a »Vasárnap« ügyét felkarolni szíveskedjenek. Egyházközségeikből gyűjtsék össze az előfizetési pénzeket s lehetőleg egy összegben küldjék be a kiadóhivatalnak. A téli újságok e hónappal megszűnnek; igyekezzenek utánnuk utat törni a »Vasárnap«-nak. A nyári időben is van vasárnap délután pihenés, esős nap, mikor a külső munka szünetel. Ilyenkor a kártyázó társaságok helyét milyen szépen elfoglalhatná a »Vasárnap« felolvasását hallgató társaság. A kiadóhivatal a lelkész urak kérésére és kezességére szegény emberek előfizetési díjával elvár az őszig is. Módosabb emberek és egyházak pedig egy-egy csoport számára ingyen kiosztandó példányokat is rendelhetnének Segítsünk egymás építésén, mert ezzel egyházunkat építjük. Lehetetlen nem éreznünk, hogy a gonosz idők ellen védekezniünk kell. Hát védekezniünk ez uton is. Mutatványszámokat — egy levelező lapon kifejezett kívánságra — megjelölt számban készséggel küldiünk a lelkész urak kezébe.*

I. L. N. Borosnyó. — Köszönjük. Jövő számunk hozza. De az efelékét kérjük előre beküldeni. Az aktualításra még ily héti lapnál is vigyáznunk kell.

P. K. Tasnád-Szántó. — Köszönet. Jövőre is kérünk. A humorosok elől sem zárkozunk el, de építőkre volna szükségünk. Onnan — tudjuk — ilyen is kerül. Kérjük.

Cz. Z. K.-Vásárhely. Szászvárosról csak a napokban kerültem haza, azért csak most intézkedhetem. Negyedéveket csak a polgári évnegyed szerint számíthat a kiadóhivatal. Mäskért nehéz volna a nyilvántartás. A mostani számmal mennek a jött címekre az eddigi számok, a mennyiben még el nem fogytak. A díjakat tessék összegyűjtve beküldeni. Szíves üdvözet mindnyájoknak.

R. R. S.-Szt.-György. Az előfizetéseket polgári évnegyedek szerint számítjuk. Az Ön é. ápril 1-én lesz megújítandó. Üdvözet.

Zs. K. Hosszafalu. — Nem tudom, hogy hol a baj, mert az illetőnek nyomtatott czimszalag alatt rendesen mennek a lapok. Most újra mind utánküldetem, de jövőre a postán kell reklamálni: A czikk most volt nekem alkalmoszerű az új negyedévéért, azért vártam. Ujabbat is kérek. Üdvözet mindnyájotoknak.

B. D. Sz.-Udvarhely. — Czimére kétszer küldtem meg azt a számot. Sajnos, éppen abból nem rendelkezem többel. De ha birtokába jutok egy példánynak, elküldetem.